

**Розділ I**  
**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ**  
**ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ**  
**ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

УДК 374.7.091(477)

**Аніщенко Олена Валеріївна** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

E-mail: anishchenko\_olena@ukr.net

**Прийма Сергій Миколайович** – доктор педагогічних наук, доцент, проректор з наукової роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

E-mail: priyma\_s@ukr.net

**СПІВПРАЦЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ**  
**І ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ**  
**РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У РЕГІОНІ**

**Анотація.** Статтю присвячено висвітленню окремих аспектів співпраці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України і Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Обґрунтовано фундаментальний і прикладний напрями співпраці. Здійснено стислий аналіз діяльності Науково-методичного центру освіти дорослих МДПУ імені Богдана Хмельницького. Доведено, що діяльність центрів освіти дорослих, створених на базі університетів як осередки неформальної освіти, спрямована на задоволення культурно-освітніх потреб різних категорій дорослих. Окреслено перспективні напрями академічної та університетської співпраці у контексті розвитку неформальної освіти дорослих в Україні.

**Ключові слова:** освіта впродовж життя, неформальна освіта дорослих, центр освіти дорослих, співпраця, місія університету, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

**Anishchenko Olena** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the Andragogy Department, Institute of Pedagogical and Adult Education of NAPS of Ukraine

E-mail: anishchenko\_olena@ukr.net

**Pryima Serhii** – Doctor of pedagogical sciences, associate professor, Vice-Rector for Scientific Work of Melitopol Bohdan Khmelnytsky State Pedagogical University

E-mail: priyma\_s@ukr.net

## COOPERATION OF SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE AND PEDAGOGICAL UNIVERSITY: NEW OPPORTUNITIES FOR ADULT EDUCATION DEVELOPMENT IN A REGION

**Annotation.** The article is devoted to highlighting of certain aspects of cooperation between the Institute for Pedagogical and Adult Education NAPS of Ukraine and Melitopol Bohdan Khmelnytsky State Pedagogical University. The fundamental and applied directions of cooperation have been substantiated. A brief analysis of work of the Science and Methodology Center of Adult Education at Melitopol Bohdan Khmelnytsky State Pedagogical University has been made. It is proved that the work of adult education centers established at the universities as centers of non-formal education is addressed to satisfy the cultural and educational needs of different categories of adults. The promising directions in the academic and university cooperation in the context of non-formal adult education in Ukraine have been outlined.

**Key words:** life-long education, non-formal adult education, adult education center, cooperation, University mission, Melitopol Bohdan Khmelnytsky State Pedagogical University, Institute of Pedagogical and Adult Education of NAPS of Ukraine.

*Вступ.* На початку XXI століття навчання впродовж життя (lifelong learning (LLL)) є «найважливішим політичним курсом, який дозволяє забезпечити інтереси громадян, соціальну єдність і зайнятість» [6, с. 6]. Освіта дорослих як складник навчання впродовж життя є однією з відповідей на виклики, пов'язані з вирішенням соціально важливих проблем сьогодення шляхом активізації місцевих громад. Водночас освіта дорослих є рушієм взаємодії між трьома вимірами сталого розвитку (економічним, соціальним та екологічним) і може сприяти реалізації Стратегії ООН щодо сталого розвитку на період до 2030 р. [7, с. 14].

На сучасному етапі розвитку України освіта дорослих перетворюється на самостійну підсистему національної системи освіти, про що свідчить масштабність і специфіка андрагогічної тематики. Розвиток освіти дорослих пов'язаний із проблемами соціалізації громадян у контексті формування суспільств знання, громадянського суспільства, необхідністю підготовки людей до розв'язання питань, які можуть вплинути на згуртованість суспільства, забезпечення стабільності життя та ін. Як складник неперервної освіти, освіта дорослих уособлює декілька змістових концептів [3, с. 192]: пролонговане набуття особистістю соціокультурного досвіду з використанням усіх ланок освітньої системи; дотримання принципів організації чинної системи освіти, освітньої політики, спрямованої на створення умов для навчання людини впродовж усього життя; забезпечення логічного взаємозв'язку й наступності різних ланок освіти.

Водночас соціальні, економічні трансформації, які відбуваються сьогодні в Україні, актуалізують реформування академічної науки,

національної системи вищої освіти, зокрема й університетської, зміну їх освітніх, науково-дослідницьких парадигм. У цьому контексті практичний інтерес становить питання співпраці національних науково-дослідних інститутів і педагогічних університетів щодо розвитку формальної і неформальної освіти дорослих.

*Аналіз досліджень.* Окремі аспекти освіти дорослих та андрагогіки висвітлено у науковому доробку зарубіжних (Т. Александер, П. Джарвіс, С. Змейов, М. Ноулз, Ф. Пегеллер, Д. Савичевич, Р. Сміт, Л. Турос та ін.) і вітчизняних (С. Архипова, С. Бабушко, Н. Бідюк, О. Василенко, Л. Вовк, Д. Дзвінчук, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, О. Огієнко, Л. Тимчук, О. Чугай та ін.) учених. Незважаючи на широкий тематичний спектр фундаментальних і прикладних наукових пошуків, проблема співпраці науково-дослідного інституту й педагогічного університету не стала предметом науково-педагогічного дослідження, що й зумовило вибір теми публікації.

*Мета* статті – висвітлити можливості співробітництва науково-дослідного інституту й педагогічного університету у галузі освіти дорослих на прикладі співпраці Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

*Результати дослідження.* Необхідність інтеграції науки і освіти передусім зумовлена нагальністю створення ефективної системи розвитку фундаментальних наук шляхом кооперації вищих навчальних закладів і науково-дослідних інститутів, збереження провідних наукових шкіл, підвищення якості освіти, розвитку нових форм організації освітньо-виховного процесу. Упровадження інноваційних форм інтеграції психолого-педагогічної науки і практики сприяє підвищенню ефективності наукових досліджень, якості підготовки педагогічного, науково-педагогічного персоналу. Кінцевою метою інтеграції науки і освіти має стати висока якість кадрового забезпечення національної системи освіти.

Не викликає сумніву те, що й університети, і науково-дослідні установи мають не лише передавати ціннісні орієнтири нашої тисячолітньої спадщини і допомагати у розв'язанні не тільки проблем науки та освіти, а й брати активну участь у вирішенні проблем розбудови громадянського суспільства, економічного розвитку, збереження культури, духовності. Йдеться про те, що соціальними завданнями університету, науково-дослідної установи, як і раніше, мають бути розвиток критичного творчого мислення дорослих, ініціативності, здатності й прагнення до самоосвіти, тобто таких навичок і вмінь, які допоможуть знаходити шляхи професійної та особистісної самореалізації в цьому мінливому світі. Дедалі стає більш очевидним те, що під тиском зовнішніх обставин зазнають певних змін функції вищої школи, фундаментальної і прикладної наукової діяльності. Актуальність проблеми посилюється й тим фактом, що сьогодні як класичні, так і педагогічні університети, з одного боку, й науково-дослідні установи, з іншого, зіткнулися ще з одним серйозним викликом – необхідністю упровадження освіти впродовж життя, яка сприяє розбудові громадянського суспільства, демократичним перетворенням у державі, а

також неперервному саморозвиткові особистості, тріумфу маленьких і великих відкриттів особистості незалежно від віку, соціального статусу тощо.

Співпраця Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького і Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України щодо розвитку освіти дорослих як складника національної системи освіти здійснювалася упродовж 2014 – 2016 рр. Змістовим полем співпраці є теорія і практика освіти різних категорій дорослих. Виокремимо такі напрями співпраці двох інституцій [5]:

- фундаментальний (виконання фундаментальних науково-дослідних проєктів; видання збірників наукових праць; візуалізація публікацій та ін.), який передбачає соціокультурну зорієнтованість науки і спрямований на розв'язання практичних завдань в освіті;
- прикладний (діяльність Науково-методичного центру освіти дорослих, створеного Мелітопольським державним педагогічним університетом імені Богдана Хмельницького та Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (далі – НМЦОД); виконання прикладних досліджень, у т. ч. і моніторингових; розроблення та апробація андрагогічно орієнтованих навчальних програм, удосконалення технологій роботи з дорослими та ін.).

Зазначимо, що співпраця університету й інституту у галузі теоретичних досліджень розпочалася з виконання проєкту фундаментального дослідження «Людиновимірність гармонізації культурно-освітнього простору майбутніх педагогів» у 2015 р., у межах якого спільно зі співробітниками відділу андрагогіки було обґрунтовано теоретико-методологічні засади проєктування і функціонування систем відкритої освіти дорослих як складника культурно-освітнього простору. Вже починаючи з 2016 р. співпраця продовжилася у проєкті прикладного дослідження «Розробка Концепції регіону, що навчається, як підґрунтя ефективної регіональної освітньої політики (на прикладі Запорізької області)», авторами якого став колектив науковців Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Проєкт отримав схвальну оцінку Наукової ради МОН України, що уможливило його здійснення упродовж лютого 2016 р. – грудня 2017 р. Серед основних завдань проєкту – виявити культурно-освітні потреби через соціопитування мешканців різних вікових категорій Запорізької області; теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити Концепцію регіону, що навчається (на прикладі Запорізької області), яка стане основою проєкту Програми розвитку освіти Запорізької області на 2018 – 2022 рр. та ін.

Одним із результатів спільної діяльності НМЦОД та Інституту стала участь у роботі редколегій збірників наукових праць Інституту («Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи») та університету, рецензуванні наукових публікацій, навчально-методичних праць. З 2015 р. у Науковому віснику Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія «Педагогіка» започатковано спеціальну рубрику

«Освіта дорослих», авторами якої стали співробітники Інституту.

У грудні 2014 р. було створено спільний Науково-методичний центр освіти дорослих Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Цю ідею було підтримано на той час завідувачем відділу андрагогіки професором Ларисою Лук'яною, яка по-новому, зважено, поставилася до визначення напрямів і завдань діяльності центру. За нашим переконанням, саме такий центр уможливив органічне поєднання теоретичних досліджень та їх практичну апробацію.

Вважаємо за доцільне наголосити, що центри освіти дорослих, створені на базі навчальних закладів, зокрема, педагогічних університетів, є осередками соціальної інтеграції, своєрідними освітніми, просвітницькими майданчиками для різновікових груп дорослих із розмаїттям стартових позицій і потреб у навчанні. Саме на центри освіти дорослих має бути покладено здійснення широкого спектра наукових досліджень і надання освітніх послуг у сфері освіти дорослих, що відповідають сучасним запитам українського суспільства щодо професійного й особистісного розвитку фахівців, підготовки персоналу для роботи з дорослими, а також індивідуальним культурно-освітнім потребам різних категорій дорослих. За М. Шелером, саме центри освіти дорослих є інституційною ланкою концепції «освіти впродовж життя» та інструментом «розширення» університету.

Характерною особливістю діяльності центрів освіти дорослих є їх відкритість для людей з різним соціальним статусом, відмінностями у поглядах, різним рівнем доходу; різних за походженням, наявністю культурних або інших потреб та ін. Розмаїття освітніх пропозицій центрів освіти дорослих зорієнтоване як на різні цільові групи, так і на різні життєві ситуації, передбачає активну соціальну інклюзію, зокрема й через «профілактичний» ефект щодо соціального та професійного «розмежування». Таким чином, центри освіти дорослих позиціонуються як надійні провайдери освітніх послуг, зорієнтовані на максимальну близькість до клієнта й ураховують широкий спектр культурно-освітніх потреб і слугують своєрідною платформою, форумом інтересів і потреб усього суспільства, простором для розвитку й культурного єднання всієї громади.

До пріоритетних напрямів діяльності Науково-методичного центру освіти дорослих МДПУ імені Богдана Хмельницького та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України належать:

- оновлення концептуальних засад розвитку освіти дорослих на основі потреб особистості, суспільства, держави;
- теоретичне, методичне забезпечення навчання різних категорій дорослого населення;
- дослідження, удосконалення, впровадження новітніх технологій навчання дорослих;
- розроблення навчальних програм для освіти різних категорій дорослих і програм для закладів формальної, неформальної освіти у контексті навчання впродовж життя;

- організація і проведення заходів щодо моніторингу якості освіти дорослих;
- реалізація спільних науково-дослідних і навчально-методичних проєктів, серед яких підготовка й видання наукових і навчально-методичних праць.

Серед завдань діяльності НМЦОД виокремимо такі:

- вивчення культурно-освітніх потреб різних категорій дорослого населення для подальшого розроблення відповідного навчально-методичного забезпечення освіти дорослих;
- упровадження інноваційних освітніх технологій, спрямованих на підвищення якості та ефективності освіти й навчання дорослих;
- популяризація результатів наукових досліджень шляхом організації і проведення наукових, науково-практичних конференцій, семінарів, форумів, круглих столів тощо;
- використання результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень для організації освіти й навчання різних категорій дорослого населення;
- взаємодія з організаціями, підприємствами, установами щодо підготовки, перепідготовки та підтримки зайнятості різних категорій дорослого населення;
- розроблення пропозицій щодо підготовки рішень з питань прогнозування розвитку освіти дорослих та її організаційно-правового забезпечення, удосконалення системи безперервної освіти й підвищення кваліфікації педагогічного й науково-педагогічного персоналу навчальних закладів.

На НМЦОД покладено виконання освітньо-просвітницької, виховної, науково-методичної, діагностичної, консультативної функцій, а також міжнародне співробітництво.

Окреслимо змістово-тематичний спектр діяльності НМЦОД: мовний (курси англійської мови, на яких здійснено апробацію окремих навчальних програм для дорослих; розвиток міжгенераційного діалогу / діалогу поколінь; розвиток громадянського суспільства і перспективи децентралізації в Україні (проєкти «Консолідація зусиль провайдерів освітніх послуг у сфері формальної та неформальної освіти дорослих для формування громадянської компетентності мешканців Запорізької області», «Співпраця бібліотек і музеїв Мелітопольщини як ресурс розвитку освіти дорослих», «Мелітопольські голоси за демократію», «Підвищення рівня громадських компетентностей представників громадських організацій для сприяння діалогу з владою», «Діалог поколінь» та ін.), підготовка персоналу для роботи з дорослими. Упродовж 2016 р. колективом НМЦОД проведено близько 30 масових заходів і водночас взято участь у понад 30 ініціативах та освітніх програмах всеукраїнського та європейського рівнів, ініційованих колегами.

Співробітниками НМЦОД, ІПООД НАПН України розроблено навчальні курси для різних категорій дорослих (О. Аніщенко «Технології навчання дорослих», «Різновікові практики в освіті дорослих»;

О. Волярська «Тенденції розвитку освіти дорослих»; С. Прийма «Методологія освіти дорослих у європейському контексті: особливості регіональної освітньої політики» для здобувачів вищої освіти; О. Баніт «Основи комп'ютерної грамотності» для людей третього віку; О. Василенко «Англійська мова: базовий курс» для слухачів закладів неформальної освіти; С. Зінченко «Ретроспектива розвитку освіти впродовж життя», С. Ізбаш «Андрагогіка» та ін.).

Слід зазначити, що апробація практичних напрацювань відбувається не лише у роботі зі «сторонніми» дорослими жителями Мелітополя. Значну увагу центр приділяє й розвитку потенціалу співробітників університету [4]. Упродовж 2015-2016 рр. було проведено тренінги для завідувачів кафедр з розвитку ефективної комунікації та командоутворення.

У рамках співпраці започатковано міждисциплінарне прикладне наукове дослідження «Розробка Концепції регіону, що навчається, як підґрунтя ефективної регіональної освітньої політики (на прикладі Запорізької області)», що виконується за кошти державного бюджету. До складу виконавців проекту входять представники Науково-методичного центру освіти дорослих МДПУ імені Богдана Хмельницького та науковці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Бердянського державного педагогічного університету, Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Основними завданнями проекту є такі: виявити культурно-освітні потреби через соціопитування мешканців різних вікових категорій Запорізької області; проаналізувати зміст освітніх програм провайдерів у сфері формальної та неформальної освіти дорослих, їх відповідність культурно-освітнім потребам населення і запитам роботодавців області; підвищити організаційну спроможність та андрагогічну компетентність основних провайдерів ринку освітніх послуг; розробити Концепцію регіону, що навчається (на прикладі Запорізької області), яка стане підґрунтям для розроблення проекту Програми розвитку освіти Запорізької області на 2018 – 2022 рр.

Важливе практичне значення має здійснений моніторинг культурно-освітніх потреб окремих категорій дорослих, зrealізований у співпраці з Центром соціологічних досліджень МДПУ імені Богдана Хмельницького за допомогою та розробленої спільними зусиллями викладачів університету й науковців інституту. Зазначимо, що у соціологічному опитуванні взяли участь 400 респондентів, зокрема представники органів місцевого самоврядування; роботодавців; провайдери освітніх послуг; представники громадських організацій; користувачі. За сферами зайнятості респонденти розподілилися таким чином: учнівська і студентська молодь – 14%; представники соціальної сфери (серед яких і провайдери освітніх послуг) – 48%; представники промислових підприємств – 12%; представники сектора сільського господарства – 9%; пенсіонери – 17%. Результати здійсненого дослідження стали підґрунтям для обґрунтування напрямів діяльності НМЦОД,

розроблення концептуальних засад розвитку Запорізької області як регіону, що навчається.

Співпраця уможливила удосконалення, адаптацію до освітніх потреб різних категорій дорослих та апробацію окремих технологій роботи з дорослими. Так, у січні 2015 р. за ініціативи НМЦОД і співробітників відділу андрагогіки ІПООД НАПН України відбувся семінар-дискусія у форматі «Світового кафе» (World Cafe) на базі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Обговорювалися мотиви, які спонукають дорослих навчатися упродовж життя; пріоритетні напрями освіти дорослих в регіоні; оптимальний формат навчання дорослих учнів; перспективи розвитку освіти дорослих у регіоні; дії та рішення, що можуть сприяти розвитку освіти дорослих. Апробація та подальше удосконалення зазначеної технології здійснювалося на базі ІПООД НАПН України (Workshop «Освіта дорослих» у форматі «Світового кафе» (World Cafe) (м. Київ, листопад 2015 р.), у процесі співпраці співробітників відділу з Київським професійно-педагогічним коледжем імені Антона Макаренка (Workshop «Суб'єкт-суб'єктна взаємодія у педагогічному процесі (на прикладі технології World Cafe)» у рамках Тижня науки (м. Київ, березень 2015 р.). Ця технологія також апробувалася у рамках «Андрогогічного практикуму» на Форумі «Освіта дорослих як ресурс місцевого розвитку» (Міжнародні Дні освіти дорослих на Львівщині, м. Львів, жовтень 2015 р.). Мета заходу – сформуванню загального розуміння єдиної стратегії розвитку освіти дорослих на обласному, міському й районному рівнях з використанням потенціалу освітніх програм для дорослих як ресурсу місцевого розвитку. В основу зазначеної технології покладено орієнтацію на особистісну сутність людини, прагнення звільнити її від одноманітності в суспільному бутті й особистісному розвитку, людським потенціал базисних цінностей, які узагальнюють професійну й загальнокультурну компетентність особистості.

За нашим переконанням, особливо важливим є те, що започатковано міжнародне співробітництво, міжвідомчу / міжсекторну взаємодію у галузі освіти дорослих (МОН України, НАПН України, Представництво Інституту міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів (DVV International), громадські організації та ін.). Це має важливе практичне значення у контексті інтеграції зусиль усіх громадських інститутів на основі взаємовигідної співпраці з метою розвитку різновікових практик освіти дорослих, а у подальшому – створення результативної освітньої інфраструктури регіонів, реалізації концепцій, стратегій розвитку областей як регіонів, що навчаються. Започаткована співпраця інституту та університету сприяє й популяризації ідей освіти дорослих як складника освіти впродовж життя, що дозволило привернути увагу академічної спільноти, громадськості до проблеми освіти дорослих у Запорізькій області та інших регіонах, зорганізувати багаторівневий діалог з освіти дорослих.

Яскравим прикладом візуалізації міжвідомчої взаємодії у галузі освіти дорослих стали проведені 6-8 жовтня 2016 р. у Запорізькій області



Міжнародні Дні освіти дорослих [8], мета яких – сприяння формуванню в українському суспільстві розуміння цінності освіти впродовж життя, особистісному й професійному саморозвитку людини, сприяння розвитку громад / співтовариств, які навчаються, шляхом посилення неформальної освіти різних категорій дорослих як складника освіти впродовж життя, позиціюванню Запорізької області як регіону, який навчається. Програмою Міжнародних Днів освіти дорослих було передбачено проведення заходів у Запоріжжі та Мелітополі, учасниками яких стали понад 500 осіб з різних регіонів України та з-за кордону.

На Першій міжнародній науково-практичній конференції «Освіта дорослих у контексті цивілізаційних змін: досвід, проблеми, перспективи» (м. Мелітополь), яка відбулася у рамках Міжнародних Днів освіти дорослих, було проведено 7 різнопланових секційних засідань. Зарубіжні й українські учасники, серед яких представники недержавних громадських організацій, центрів навчання для дорослих, вищих і професійно-технічних навчальних закладів, вечірніх шкіл, викладачі й науковці, ініціювали обговорення проблем освіти дорослих, акцентували увагу на необхідності формування єдиної стратегії розвитку освіти впродовж життя на загальнодержавному, обласному, міському й районному рівнях із використанням потенціалу освіти різних категорій дорослих як цінності громадянського суспільства, формування громадянського суспільства в Україні через створення громад, міст і регіонів, які навчаються. Йшлося й про необхідність сприяння розвитку спільнот, які навчаються, шляхом посилення неформальної освіти різних категорій дорослих як складника освіти впродовж життя; поширення успішного зарубіжного й вітчизняного досвіду роботи центрів освіти для різних категорій дорослих; зміцнення діалогу, налагодження взаємодії представників формального і неформального секторів освіти, органів місцевого самоврядування, роботодавцями з пошуку оптимальних шляхів розвитку освіти дорослих; нагальність розвитку й підтримки міст і регіонів, які навчаються та ін. На цій конференції відбулася й презентація «Каталогу провайдерів освітніх послуг в сфері формальної та неформальної освіти дорослих Запорізького регіону» [2]. Слід додати, що у 2015 р. вийшов друком подібний каталог по Львівській області. Це унікальні праці, до яких увійшов перелік організацій Запоріжчини і Львівщини, які здійснюють освітню діяльність для дорослих. Їх використання уможливить успішність пошуку саме того напрямку й закладу формальної або неформальної освіти, які якнайкраще відповідають культурно-освітнім запитам особистості. Такі видання є цінним джерелом інформації для різних категорій дорослих, а також для дослідників андрагогічної проблематики.

Вважаємо за доцільне акцентувати увагу на тому, що завдяки налагодженню партнерських стосунків, за ініціативи співробітників НМЦОД спільно з органами місцевого самоврядування, підготовлено й подано заяву на вступ міста Мелітополя до Глобальної мережі ЮНЕСКО міст, що навчаються. Вже у червні 2016 р. Мелітополь приєднався до спільноти прогресивних міст, які підтримали Пекінську декларацію (2013) та задекларували як пріоритет свого розвитку підтримку освіти упродовж

життя. Із усіх міст пострадянських держав Мелітополь став першим представником Глобальної мережі ЮНЕСКО міст, що навчаються [1].

На нашу думку, перспективними напрямами співпраці Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України установ є такі:

- сприяння розробленню Закону України «Про освіту дорослих», що сприятиме забезпеченню державної підтримки особистісного й професійного розвитку, професійної підготовки різних категорій дорослих;
- посилення міжвідомчої взаємодії для розвитку формальної, неформальної, інформальної освіти різних категорій дорослих;
- просування просвітницьких ініціатив, популяризація інформаційних ресурсів з освіти різних категорій дорослих;
- розроблення, впровадження й просування Концепції регіону, що навчається, як складника стратегії навчання впродовж життя;
- залучення до співпраці центрів освіти дорослих, створених на базі вищих та інших навчальних закладів, а також громадських організацій, що сприятиме зміцненню партнерства у галузі освіти дорослих, підвищенню ефективності їх практичних результатів;
- співробітництво з Українською асоціацією освіти дорослих;
- розширення переліку навчальних курсів для слухачів НМЦОД із подальшим розробленням навчально-методичного забезпечення для курсів з англійської мови, інформаційно-комунікаційної грамотності та ін.;
- розроблення навчально-методичного забезпечення для підготовки фахівців для роботи з різними категоріями дорослих;
- видання спільних наукових праць з метою обміну досвідом щодо формальної і неформальної освіти різних категорій дорослих.

*Висновки і перспективи досліджень.* Таким чином, співпраця Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України є багатоаспектною, перспективною і такою, що сприяє утвердженню у суспільстві ідей освіти впродовж життя. Досвід діяльності Науково-методичного центру освіти дорослих Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України дає підстави для висновку про доцільність створення таких культурно-освітніх інституцій для різновікових категорій дорослих на базі університетів, а надалі – розгалуженої мережі центрів освіти для різних категорій дорослих. На нашу думку, науково-методичні центри освіти дорослих на базі ВНЗ мають здійснювати такий спектр наукових досліджень і надавати такі освітні послуги дорослим, які б відповідали сучасним запитам українського суспільства щодо професійного та особистісного розвитку персоналу, підготовки кадрів для роботи з дорослими, а також індивідуальним

культурно-освітнім потребам різних категорій дорослих. Такі центри сприятимуть проектуванню й подальшому упровадженню андрагогічно орієнтованої освітньої, науково-дослідної діяльності.

У перспективі будуть актуальними такі наукові пошуки: міждисциплінарні дослідження у галузі освіти різних категорій дорослих; проектування та впровадження технологій особистісно-професійного розвитку (у т. ч. у форматі дистанційної освіти) конкретних категорій дорослих (мігрантів; безробітних; військовослужбовців, які постраждали у ході бойових дій, а також під час участі в операціях з підтримання миру і безпеки та ін.), центри освіти дорослих для розвитку громадянського суспільства та ін.

### **Література**

1. Здобутки науковців університету презентовано на Першій Міжнародній конференції членів Глобальної мережі ЮНЕСКО міст, що навчаються (Ханчжоу, Китайська народна республіка) [Електронний ресурс]. – URL: <http://mdpu.org.ua/new/en/novosti-universiteta/3040-2016-11-16-12-08-56.html>

2. Каталог провайдерів освітніх послуг в сфері формальної та неформальної освіти дорослих Запорізького регіону / Кол. упор., за заг. ред. С. Приймич. – Мелітополь: Вид. МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2016. – 58 с.

3. Лук'янова Л. Неперервна освіта впродовж життя: історичний огляд, сучасні реалії / Л. Лук'янова // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер : Педагогіка. – 2015. – № 2. – С. 187-192.

4. Молодиченко В. Навчання впродовж життя – реальність, доступна всім / В. Молодиченко // Територія успіху: практико орієнтований додаток до збірника наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи». – 2016. – №1 (2). – С. 12-14.

5. Центри освіти дорослих у контексті реалізації Концепції освіти впродовж життя (з досвіду співпраці відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України і Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького) [Електронний ресурс]. – URL: <http://ipood.com.ua/novini/centri-osviti-doroslih-u-konteksti-realizaci-koncepcii--osviti-vprodovj-jittyaj/>

6. A Memorandum on Lifelong Learning / Commission of the European Communities [Електронний ресурс]. – URL: [http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum\\_on\\_Lifelong\\_Learning.pdf](http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf)

7. Manifesto for Adult Learning in the 21st Century / European Association for the Education of Adults (EAEA) [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.eaea.org/media/policy-advocacy/manifesto/manifesto.pdf>

8. Results of the International Days of adult education – 2016 [Електронний ресурс]. – URL: [http://www.dvv-international.org.ua/news/detail/news/results-of-the-international-days-of-adult-education-2016/?tx\\_](http://www.dvv-international.org.ua/news/detail/news/results-of-the-international-days-of-adult-education-2016/?tx_)

news\_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx\_news\_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=d82efe3dcb24fc89ad668064f4e5f11a

### **Bibliography**

1. University scientists' achievements were presented at the First International Conference of members of the UNESCO Global Network of Learning Cities (Hangzhou, China) [Elektronniy resurs]. – URL: <http://mdpu.org.ua/new/en/novosti-universiteta/3040-2016-11-16-12-08-56.html> (in Ukrainian)

2. Catalogue of educational services providers in formal and non-formal adult education field in Zaporizhia region / Kol. upor., za zag. red. S. Priymi. – Melltopol: Vid. MDPU Imeni Bogdana Hmel'nitskogo, 2016. – 58 s. (in Ukrainian)

3. Luk'yanova L. Continuing lifelong education: a historical overview, current realities / L. Luk'yanova // Naukoviy visnik Melltopolskogo derzhavnogo pedagogichnogo unversitetu. Ser : Pedagogika. – 2015. – № 2. – S. 187-192 (in Ukrainian)

4. Molodichenko V. Navchannya vprodovzh zhittya – realnist, dostupna vsIm / V. Molodichenko // Teritoriya usplhu: praktiko orEntovaniy dodatok do zblrnika naukovih prats «Osvlta doroslih: teorlya, dosvld, perspektivi». – 2016. – №1 (2). – S. 12-14 (in Ukrainian)

5. Adult education centers in the context of Lifelong Education Concept [Elektronniy resurs]. – URL: <http://ipood.com.ua/novini/centri-osviti-doroslih-u-kontekstii-realizaci-koncepci-osviti-vprodovj-jitty> (in Ukrainian)

6. A Memorandum on Lifelong Learning / Commission of the European Communities [Eltctronic resource]. – URL: [http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum\\_on\\_Lifelong\\_Learning.pdf](http://arhiv.acs.si/dokumenti/Memorandum_on_Lifelong_Learning.pdf) (in English)

7. Manifesto for Adult Learning in the 21st Century / European Association for the Education of Adults (EAEA) [Eltctronic resource]. – URL: <http://www.eaea.org/media/policy-advocacy/manifesto/manifesto.pdf> (in English)

8. Results of the International Days of adult education – 2016 [Eltctronic resource]. – URL: [http://www.dvv-international.org.ua/news/detail/news/results-of-the-international-days-of-adult-education-2016/?tx\\_news\\_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx\\_news\\_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=d82efe3dcb24fc89ad668064f4e5f11a](http://www.dvv-international.org.ua/news/detail/news/results-of-the-international-days-of-adult-education-2016/?tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=d82efe3dcb24fc89ad668064f4e5f11a) (in English)

УДК 374.7

**Babushko Svitlana** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of Pedagogy and Methods of Vocational Training Chair, Kyiv National University of Technologies and Design

*E-mail: babushko\_sr@mail.ru*

### **ADULT EDUCATORS OR ADULT TEACHERS? (THE SEARCH FOR AN ADEQUATE TERM)**

**Annotation.** The role of an adult learner has always been in the focus of the researchers while little attention has been paid to people working with adult learners. It has led to the existence of a wide range of terms denoting these people. The important question of corresponding terminology has been